

Od Redakcji

Marek Antas, Jarek Dąbrowski, i zespół redakcyjny ORF

21 lipca 2008

Po wielu miesiącach przygotowań oddajemy do rąk czytelników pierwszy zeszyt Otwartego Referarium Filozoficznego (ORF). Ponieważ jest to zeszyt pierwszy, chcielibyśmy pokrótce opisać w tym słowie wstępnym nie tylko zawartość artykułów (jak to czynić będziemy w każdym kolejny zeszyt), lecz także ideę i formę Referarium.

Geneza i formuła ORF

U genezy Referarium leży próba zaradzenia pewnemu dysonansowi. Otóż każdy człowiek idzie przez życie, kierując się wskazaniem swoich poglądów na świat. Nie dla każdego jest jednak oczywiste, jaki światopogląd wybrać na swego doradcę; ofert zaś nie brakuje. Wielu pragnie, by tego ważnego wyboru nie oddawać przypadkowi, lecz aby zdecydowały o nim czynniki kompetentne i wiarygodne. Jak jednak rozpoznać tutaj kompetencję i wiarygodność? Nie każdy może poświęcić swe życie filozofii. Powiadają zresztą, że gdy wreszcie zdobędzie się mądrość, to nie stanie już czasu, by z niej korzystać. Ogromna większość poszukujących skazana jest więc na dorywcze przemyślenia, na rozmowy ze znajomymi lub na forach dyskusyjnych, oraz na okazyjną lekturę. Zbyt docieklive dyskusje łatwo przeradzają się jednak w konflikty. Dotykać bowiem muszą spraw trudnych, ważnych, a przy tym nie do końca przemyślanych – i przez to wszystko drażliwych. Książki zaś co prawda bywają głęboko przemyślane i cierpliwości im nie brakuje, lecz pytań zadawać im nie sposób. Dyskusje na wysokim poziomie można toczyć w czasopiśmie naukowych; niestety, czynny udział mogą w nich brać praktycznie tylko specjaliści. I tak pojawia się rozdźwięk pomiędzy otwartością na idee i pytania z jednej strony, a jakością – z drugiej.

Aby przybliżyć się do trudnego celu, jakim jest zmniejszenie tego dysonansu, Referarium przy-

muje specjalną formułę (Deklaracja Programowa ORF [1]). Każdy zeszyt poświęcony jest osobnemu tematowi wybieranemu głównie na podstawie dyskusji na stowarzyszonych forach dyskusyjnych¹. Manuskrypty może nadsyłać każdy. Aby tekst się ukazał, nie może jednak stanowić polemiki z poglądami konkretnych osób, lecz musi przedstawiać problemy i rozwiązania tak, jak to widzi autor na podstawie własnych przemyśleń i poszukiwań (także poszukiwań w literaturze). Przed przyjęciem do publikacji, artykuł jest wysyłany do co najmniej dwóch niezależnych recenzentów o różnych poglądach. Recenzja jest podwójnie anonimowa: autor nie zna nazwiska recenzenta, recenzent w chwili pisania recenzji nie zna nazwiska autora. Celem recenzji jest zapewnienie, by teksty spełniały warunki neutralności osobistej, były czytelne, oraz prawidłowo i w dostatecznym zakresie odnosiły się do opublikowanych źródeł. Dla zachowania otwartości Referarium na idee i pytania, opinie recenzentów o poprawności argumentów i pytań zawartych w pracy nie wpływa na decyzję o publikacji. Recenzenci są jednak proszeni o sformułowanie i staranne uzasadnienie takiej opinii. Autor ma prawo dowolnie korzystać z tych uwag w celu uzyskania jak największej kompletności, czytelności i merytorycznej poprawności artykułu.

Zeszyty Referarium są dostępne bezpłatnie zarówno w formie stron internetowych, jak i w formacie pdf do wydruku dwustronnego².

Omówienie treści artykułów ORF 1

Do pierwszego zeszytu Referarium nadesłano osiem prac. Z tego do publikacji zostało ostatecznie przyjętych siedem.

Temat, do którego nawiązują wszystkie artykuły, jaki ukazały się w niniejszym zeszycie ORF, brzmi: „Dylematy wiary w obliczu wiedzy”. Już

¹Światopoglądowe, Filozoficzne, Naukowe i Artystyczne forum (sfnia.fora.pl) i serwis Ateista.pl (www.ateista.pl)

²Naukowy serwis informacyjny Minds (www.minds.pl), dział ORF

sam ów temat nasuwa przypuszczenie o istnieniu pewnego konfliktu między tymi dwoma rodzajami poglądów. Szerokie spektrum poglądów prezentowanych przez naszych autorów stanowi ilustrację słuszności tego przypuszczenia.

Znajdzie się w naszym zeszycie bowiem najpierw krytyka metafizyki transcendentnej i realizmu z pozycji empirystycznych (Łukasz Remisiewicz [2]). Autor jest zdania, że skoro wiara w Boga nie posiada żadnej treści intencjonalnej, nie jest odniesiona do niczego, co miałyby źródło w doświadczeniu, to nie można wręcz mówić o czymś takim jak „wiara w Boga”.

Kolejny autor, Marek Antas [3], problem stosunku „wiara – wiedza” wpisuje w proces racjonalizacji świata zachodniego, argumentując, iż to właśnie nieograniczone roszczenia rozumu do panowania nad światem, posuwające się aż do pragnienia posiadania autonomicznej wiedzy o Bogu, doprowadziły w wyniku złożonego procesu historycznego, do powstania ideologii zła. Grzechem pierwotnym nowożytnego racjonalizmu miało więc być usiłowanie dowiedzenia istnienia Boga w oparciu o sam rozum, bez wsparcia łaski.

Ton manichejski nie dominuje jednak w naszym zeszycie. Autorzy pozostałych artykułów próbują bowiem złagodzić dychotomię między wiarą a wiedzą. Adam Hajduk [4] pragnie zasypać tę przepaść metodami, które uważa za możliwe do zaakceptowania zarówno przez teistów, jak i ateistów – przez sceptyczne, ale i otwarte poszukiwania w sferze ponadnaturalnej, przez krytyczne badanie cudów, przeżyć mistycznych i uprawianie metafizyki.

Jarek Dąbrowski [5] pragnie z kolei rozładować napięcie między nauką a wiarą z pozycji agnostyka. Proponuje zrezygnować z niewykonalnych, jego

zdaniami, roszczeń do poznania prawdy absolutnej. Następnym etapem budowy spójnego światopoglądu jest powiązanie kryterium prawdy z celem, jaki przed światopoglądem się stawia.

Także Michał Dyszyński [6] stara się ukazać bezpodstawność scjentyzmu. Nauka nie jest kompetentna do tego, by wypowiadać się na temat sfery ponadnaturalnej, a żądania scjentyistów są równie niebezpieczne dla religii, jak dla nauki.

Dariusz Kot [7] opisuje natomiast zawód, jakiego doznała, w jego opinii, krytyka biblijna w zeknięciu z dziełem Benedykta XVI pt. „Jezus z Nazaretu”. Nadzieje na dialog wiary z nauką zostały zaprzepaszczone przez źle rozumianą apologetykę.

W ostatnim tekście autor używający pseudonimu literackiego Kantsade Dewolter³ [8] wskazuje w jaki sposób dyskurs wiara – wiedza odchodzi od racjonalności, oraz jak można temu zaradzić. Przygotowanie wspólnego gruntu do dyskusji może ukazać pozornie wiele dylematów.

Oczywiście, nie jest możliwe wyczerpanie tematyki tak bogatej, jak choćby wzajemne stosunki między poznaniem naukowym, a poznaniem religijnym, ale nie było to celem postawionym przez Redakcję. Chcielibyśmy raczej przez ukazanie królestwa problemów epistemologicznych stworzyć platformę do nowych, inspirujących dyskusji. Mamy nadzieję, że ten cel osiągniemy.

Podziękowania. Pragniemy wyrazić wdzięczność anonimowym recenzentom za ich starania i cierpliwość, a także Bartkowi Bartkowskiemu, Michałowi Dyszyńskiemu i Piotrowi Sieradzowi za pomoc w pracach redakcyjnych oraz Wojciechowi Dąbrowskiemu i Bartkowi Bartkowskiemu za wsparcie techniczne.

Literatura

- [1] “Deklaracja Programowa ORF”. <http://minds.pl/content/view/119/61/>.
- [2] Ł. Remisiewicz, “Wiara i wiedza w odniesieniu do metafizyki transcendentnej i realizmu”. *Otwarte Referarium Filozoficzne* 1, 4–10 (2008). <http://minds.pl/content/view/219/67/>.
- [3] M. Antas, “Co ma wspólnego makdonaldyzacja, dowodzenie istnienia Boga i Holocaust. O praktycznych konsekwencjach dyskusji filozoficznych”. *Otwarte Referarium Filozoficzne* 1, 11–21 (2008). <http://minds.pl/content/view/218/66/>.
- [4] A. Hajduk, “Wiedza, cuda i mistycyzm”. *Otwarte Referarium Filozoficzne* 1, 22–34 (2008). <http://minds.pl/content/view/220/68/>.

³Nazwisko i adres znane redakcji

- [5] J. Dąbrowski, “Na granicy nauki i światopoglądu”. *Otwarte Referarium Filozoficzne* 1, 35–49 (2008). <http://minds.pl/content/view/215/63/>.
- [6] M. Dyszyński, “Nauka, wiedza, wiara – czego możemy być pewni?”. *Otwarte Referarium Filozoficzne* 1, 49–60 (2008). <http://minds.pl/content/view/217/65/>.
- [7] D. Kot, “Szczepionka na apostazję. Wiedza historyczna w *Jezusie z Nazaretu* Josepha Ratzingera”. *Otwarte Referarium Filozoficzne* 1, 61–93 (2008). <http://minds.pl/content/view/216/64/>.
- [8] Kantsade Dewolter, “Jaka wiedza, jaka wiara”. *Otwarte Referarium Filozoficzne* 1, 94–114 (2008). <http://minds.pl/content/view/221/69/>.